

Veghelse kuuskes e.d.

1.

Wat kon men vroeger schelden in de dorpen van de Meijerij! Van ieder dorp hadden de bowoners een bijnaam, die heel dikwijls als scheldnaam werd gebruikt. Als de jongens te voet naar een andere plaats trokken om te gaan pruyen (= borrels drinken) en ze ontmoetten in een van de talrijke herbergen jongens uit die plaats, dan waren scheldpartijen over en weer dikwijls de inleiding tot een ruige vechtpartij. Waarom toch? Heel eenvoudig. Die andere jongens wilden niet, dat buitendorpsen in hun plaats kwamen vrijen. De meisjes van hun dorp waren alleen voor jongens uit dat dorp. Dat was een ongeschreven wet. Die scheldnamen waren oorspronkelijk dus beslist beledigend bedoeld. Nadat, vooral in de laatste eeuw, de middelen van vervoer, zoals fiets, tram, trein en bus, stormachtig zijn toegenomen en daardoor de contacten tussen de dorpen onderling zich sterk uitgebreiden, waardoor de mensen in die dorpen zich meer en meer vermengden, gingen de scherpe kanten van die scheldwoorden er langzamerhand af om tenslotte practisch helemaal te verdwijnen. Toen, vooral na de Tweede Wereldoorlog, Noord-Brabant en daarin ook de Meijerij ging industrialiseren, kwamen tienduizenden mensen van boven de rivieren in de Meijerijse dorpen wonen. Al gauw was het helemaal gadaan met het scheldkarakter van de plaatselijke bijnamen.

En toen o.a. door de toenemende welvaart Carnaval uitbundiger dan ooit werd gevierd, ook in plaatsen, waar dit vroeger alleen gebeurde door middel van cafébezoek en al of niet verkleed trekken van de jeugd langs de deuren met de rommelpot onder het zingen van de vanouds bekende vastelaovondliedjes, werden de oude scheldnamen door Carnavalsverenigingen dikwijls gepromoveerd tot erenamen.

2.

Wij in Veghel zijn Kuuskes. Al eeuwen was er hier een levendige kalverhandel. En kalveren worden in een klein gedeelte van de Meijerij kuuskes genoemd. In een groot stuk van Brabant wordt met een kuus een varken aangeduid. De Eerde kent zijn Ojvers. Die Ooievaar heeft volgens Bernard van Dam een historische achtergrond. Later daarover meer. Zijtaart vond de naam Reigers uit als waardige tegenstelling met de Deerdse Ojvers. Mariaheide heeft zijn Krikkels. Heikrekels natuurlijk.

3.

Laten we eens over de grenzen van de gemeente Veghel gaan kijken. St.Oedenrode heeft zijn Rooise Papbuiken. Schijndel zijn Hopbellen vanwege de verbouw en handel in hop voor de talrijke bierbrouwerijen. In Erp heten de mensen Beren. Er zouden in de 18e eeuw drie gebroeders De Beer hebben gewoond, die om hun misdaden ter dood werden gebracht. De Udense mensen worden Keienschijters genoemd. De grond zit er op veel plaatsen vol kiezelsteentjes. In Nistelrode waren het Wevers vanwege de vele inwoners, die thuis linnen weefden. De mensen uit Vorstenbosch zouden oorspronkelijk Pinnenstekers heten. Ze zouden pinnen in een turf hebben gestoken om te weten welke dag van de week het was. De Dinthersen noemde men Bokken. Waarom in mij onbekend. Ook ken ik de oorsprong niet van de aanduiding Hezikse Snevelkruken voor die van Heeswijk.

In Zeeland kent men de Smousen. Het zou te maken hebben met een hondenras met die naam. Die honden (hebben?) lange haren in het gezicht. In Zeeland waren vroeger veel mensen met een weelderige baard en snor!

Verder noem ik:

De Drumknausers van Gemert. De Kattemeppers van Helmond. De Germen van Mill. De Dubbeltjessnijders van Oss. De Knollen van Boekel. De Varkens van Heesch. De Piepers of Erpels van Volkel. De kruikezeikers van Tilburg. De Kolen van Berlicum. De Zandhazen van Rosmalen. De Zandkruiers van Loosbroek.

4.

Vooraf door Carnavalsverenigingen werden na de laatste Wereldoorlogen sommige namen verbasterd of zelfs helemaal vervangen. In Veghel bleven de kuusken Kuussen. Men vond er zelfs vanwege de vrouwenemancipatie de Kuussinnen uit. Verder ook het Kuussegat, maar gaf dit een uier!. Ik zag nog nooit een kalf met een uier, maar met Carnaval kan zoiets. De begripwijziging voor Gat van klein dorp naar achterwerk is ook zoiets carnavalesk. In Uden werden de Keienschijters verheven tot Knoerissen. Na de vereniging van Dinther en Heeswijk tot één gemeente Heeswijk-Dinther verenigden de Snevelkruiken en de Bokken zich tot Snevelbokken, Vorstenbosch vond mogelijk de naam Pinnenstekers te min voor zo'n vorstelijke nakomeling en vond de naam Pieren-slikkers uit. Er zou nog veel over te zeggen zijn, maar voorlopig stop ik ermee.

G.C.W.Wonders.